

עבודת הקודש

לרבינו שלמה בן אדרת ז"ל

ובו שני בתים

בית נתיבות — בדיני עירובין

בית מועד — בדיני יום טוב

סדר והוגה מחדש עפ"י כתב יד פאריז

ועפ"י מה שכבר נדפס בוניציאה, מיץ, וארשא

עם ליקוטים

מעבודת הקודש הארוך

על פי מה שהובא במגיד משנה, חדושי גאונים קדמונים בריש ספר מעשה רוקח, ספר הבתים כתי"י, ספר מווקק שבעתיים כתי"י, צרור החיים, חדושי המאירי, חדושי הר"ן ושרת מהר"י בן לב.

וחוננים עליו

ליקוט משו"ת רבינו הנוגעים לענינים הנודנים בספר עכו"מ, וכללנו בזה גם תשובות ספר הבתים כתי"י לרבינו.	פני הבית	ביאור רחב לדברי רבינו וסקור כל דין ומצאו מהנמ' והראשונים.	נתיבות הבית
חלקנו השקרים להלכות, סלבר הפיסנים הנרפסים.	דלתות לבית	חלופי גירסאות ושנויי נוסחאות אשר באו בפרוסים השונים וכתבי היד של עבודת הקודש.	בדק הבית
טפחה טפורט לכל הדינים הנזכרים בדברי רבינו עפ"י סדר הבתים השקרים, ועפ"י סדר הגמ', הרמב"ם והש"ע.	פתח הבית	ציונים לדברי רבינו בעכו"מ המובאים במגיד משנה, ארחות חיים, בית הבחירה וחדושי המאירי, תרדשי הריטוב"א, תרדשי הר"ן, צרור החיים, ספר הבתים כתי"י, שו"ת הריב"ש, שו"ת הרשב"א, בית יוסף, ביאור הגר"א, חי אדם ומשנה ברורה.	ענינים לבית
ליקוט פסקי ההנהגת הרשב"א בספר צרור החיים, תלמוד רבינו, בעניני אר"ח בכלל ועניני שבת ויו"ט בפרט אשר לא נזכרו בעכו"מ.	ירכתי הבית		

כל אלו חוברו בעזרת החונן דעם

שלום מאיר ב"ר יחיאל מיכאל ז"ל יונגרמן

זכרון יעקב — תשנ"ח

עבודת הקודש

מבוא הבית

ובחדושי הראשונים המועתקים בריש ספר מעשה רוקח נראה משם דהרשב"א בדיני שבת ועירובין כתב באורך כאשר עשה בדיני שחיטה וטריפות ואו"ה וכו' שחיבר תורת הבית הארוך וכן עשה בדיני שבת ועירובין ויו"ט, וכן נראה מתשובת הרשב"א ח"ג חדשות מעתה סימן רס"ה, וכן ראיתי בריש"א הרשב"א בעבודת הקודש הארוך, מהש"ס שכתב כמ"ש הרשב"א בתשובה במיוחדות סי' קנ"ב וכבר כתבתי זה בראיות בסוף בית מועד, ולמדנו דספר עבודת הקודש שבידנו הוא הקצר כמו תורת הבית הקצר והארוך לא נראה בעליל עכ"ל, ובמערכת הספרים כתב, קצור עבודת הקודש להרשב"א הוא מה שיש בידנו שהוא קיצור מהארוך על דרך תורת הבית.

והמעין במגיד משנה אשר מרבה להעתיק דברי רבינו בעבודת הקודש ימצא ג"כ מפורש להדיא שרבינו חיבר עבודת הקודש קצר וארוך, ונצין בה כמה דוגמאות. בהלכות עירובין פ"ח ה"ח כתב בסוף דבריו ולזה הסכים הרשב"א ז"ל בספר קצר שלו, וכן בהלכ' יו"ט פ"ה הי"ד כתב וזה לשון הרשב"א בספרו הקצר הרי הן כרגלי אותה העיר וכו' עכ"ל. ולעומת זה בפ"ו מהלכ' עירובין ה"ה כתב וגם הרשב"א ז"ל כ"כ בחדושי חוץ לתחום וכו' אבל בספרו הארוך כתב נתנו חוץ לתחום וכו' עכ"ל, והעתיקו נמי בב"י או"ח ת"ח יעו"ש. וכן בפ"ז מהלכ' שבת הל"ז כתב הרמ"מ וכתב הרשב"א ז"ל ושיעור יתרון השוחק על העצב יראה לי שהוא חצי אצבע לאמה והביא סמך לדבריו מפרק כיצד צולין בפסח שני והאריך בה בספרו יעו"ש, וכל זה מן הארוך דבקצר שלפנינו ליתא רק בקיצור בשער ראשון סעי' ט"ו וכמה שיעור אמה שוחקת יתירה על העצבה הדחוקה יראה לי חצי אצבע.

עוד כתב הרב המגיד בהקדמה לספר זמנים בא"ד ז"ל וכבר נמשך זה אצל הרב הגדול ר' שלמה בן אדרת ז"ל שכתב בספר עבודת הקודש בדין הפלגה בספינה דבר זה לשונו, גם הרמב"ם ז"ל ראיתי כמבריח איסורו שכן כתב בפרק כ"ד מפליגין לים הגדול לדבר מצוה ופוסק עמו לשבות ואינו שובת וכו' ע"כ, כתב היתר דבר מצוה ולא כתב איסור שלא במקום מצוה והניחו במשמע במכלל היתר במקום מצוה אסור שלא במקום מצוה עכ"ל, והרב המגיד שם יישב קושית הרשב"א על הרמב"ם יעו"ש. והנה דין זה הביא רבינו בבית נתיבות שער רביעי סעי' קצ"ד וקצ"ה ז"ל המפליג אף לדבר מצוה בערב שבת יש מי שהורה שצריך להתנות ע"מ לשבות ואינו צריך לשבות וכו' ומדכתבו בלשון אחר ובקיצור ולא זכר קושייתו על הרמב"ם מבואר דהמובא במ"מ בשמו הוא מעבודת הקודש הארוך.

כתב הגאון רבי עקיבא איגר ז"ל ספר עבודת הקודש להאדם הגדול בענקים נשר ובעל כנפיים וברוחו פי שניים עטרת תפארתו גאוניו אדוניו מורינו ורבינו שלמה בן אדרת זצוק"ל אשר זה זמן רב ערך מאתיים שנה שנדפס הספר הנ"ל ויקר מציאותו למאד ואין יד הכל זוכים בו ובדאי דבר זה הוא בכלל זכוי הרבים ותועלת גדול לכל הצמאים לדבר ה' זו הלכה ברורה שיצא מפי רבותינו הקדושים נ"ע. ואף שגדולי המחברים ומכללם באליה רבה לשו"ע אורח חיים העתיקו לפעמים דעת הרשב"א בספרו הנ"ל להלכה, המעיינים המתחזקים על שרשי האמת יתאוו לשתות בצמא ממקור מעין נובע המים האדירים האלה ולהתבונן בדרכי דרכי הקודש לידע החכמה מאין תמצא ואי' מקום בינה אשר הוציא הרשב"א ז"ל דינו ברב תבואות כחו. וכבר התאזיתי תאוה זה ימים כבירים לקנות ספר זה בכסף מלא, ותאותי לא נהי' כי לא יתן סגור תחתיו למיעוט מציאותו אשר יקר למאד והדל לעולם. גם זה שנתיים ימים בהיותי בווארשא ימים אחדים לשמות בנשואי בני הרבני החריף ושנון מו' שלמה איגר נ"י זכיתי לחזות בנועם ספר הקודש הנ"ל ורציתי למזר ממון רב להעתיקו לי ע"י סופר מהיר וגם זה לא עלתה בידי עכ"ל (מתוך הסכמתו לספר עבוה"ק דפוס ווארשא שנת תקס"ג).

ואף שמאז ועד עתה הודפסו ספרי עבוה"ק כמה פעמים ושכיחותו נפוצה בין הלומדים, מ"מ הספרים אשר בידנו מלאים טעויות ושיבושים מן המעתיקים ובעלי הדפוסים עד שבהרבה מקומות נשאר דברי הרשב"א מבלי הבנה למעין ונבצר מן הלומדים לעמוד על דברי רבינו וכוונתו. ועתה אינו בס"ד להוציא דבר מתוקן מתוך כתב יד קדמון שהיה ספון וטמון בספריה דבר בפאריז זה מאות בשנים, ועם השוואתו לנדפסים תוקנו רוב השיגאות והשיבושים, וכמו כן השתדלנו להשלים הבית ולשללו למען הקל על המעיינים והלומדים להבין כל דין ודין שהביא רבינו ולירד לשורש הדברים מקורם ומוצאם מן הגמ' והראשונים, ע"י הליקוטים מעבוה"ק הארוך וחבריו נתיבות הבית, בדק הבית, עינים לבית, פני הבית, דלתות לבית, פתח הבית וירכתי הבית, כאשר יבואר אי"ה להלן באורך.

עבודת הקודש הארוך

ספר עבוה"ק הידוע הוא ספר הקצר וכמ"ש החיד"א בספרו שם הגדולים ז"ל הרשב"א חיבר עבודת הקודש בדיני עירובין ויו"ט והוא בדפוס אך לא נתפשט אלא מקורב כמ"ש מורנו הרב המופלא בסוף בתי כהונה ח"א,

נתיבות

יבד לו ביתה הן על הקרקע אין זה תוכן הכוונה והקרקע
היא גשמה מהותית ויהי כבוד נדונה להפיק מהותו והיה
לכבודו המצוי נכנסת וקיימת להפיק ולכן נדון ומה היה
כמו שנתה הן על הקרקע וכן נדון עם הנתיבות והנה נתיבות
היה שיהיה על נתיבות ומה שמה
לפניו ומה ויהי.

בית

והתורה לברא דבריו רבניו ומה שיש המביא שיש קודם
לחומר למשל פחות פחות מדיה ולפניו במקום מזה כי
קיימת מידת ומקום נתיבות, ויהי ולפניו שאין נכנסת לו
פחות פחות מדיה אלף משה שניה ולא גזרו שניה במקום
משה עירוב, לא כל השתתף

בית

היהו במקום עירוב, לפי שיש שניה
שקודם לנולד ליהו מלאכה נתיבות
של הורה ולא רצו להחזירו כדו של
יגע בכל הורה וזה אחד מהם, שאם
היה מזהו להביאו פחות פחות
מדיה יבדו להעניב ארבע אמות נתיבות
אחת וברו ישיש. וכן סיל נתיבות
והרואים פתחו בכל מערבין היכל ומה
נתיבות נתיבות כהרואים שיש ישיש
דעת רש"י בנדר ל"ב להלן כהן (א)
לנתיבות אחד ורש"י משמע דגם כהן
סיל נתיבות וההוא) וכן נתיבות
השתתף יבד דברו רש"י להלן נתיבות
וישיש נתיבות כהרואים שיש חיה כי
נתיבות כהן. ולפניו נתיבות
וכתובות דברו הנהו ודעתו כהן
היה נתיבות שיש שקיל הנהו
עטלוט על פחות פחות מדיה, ומשלה
המחבר עם נתיבות וי שכתב אשר
לנתיבות חן פחות פחות מדיה ולפניו
בנין המשתתף ולפניו נתיבות
משמע על זה חלוקה כי דברו הנהו
נתיבות אשר ויבד נתיבות ומה שיש ישיש.
(2) מהני מותר, כיצד הרי שיהיה בא ברך והשנה לו ויבדו וכלו בידו ואין
עמו (א) נתיבות ולא בהמה ולא חרש שוטה וקטן
להלך כיסו על ידיהו, משלשלו פחות פחות
מארבע אמות. משלשלו כיס ומעות בתוכו
אין אשר דבר תורה אלא מדברייהו, ומעבר
פחות פחות מארבע אמות. כיצד (א) בה
יעמד עצמו על משניו ויעבירו ארבע אמות
ברשות הרבים ויתחייב דבר תורה.
(א) מצא נתיבות (א) ונתלה מבעוד יום
(א) בית: (א) בדיה, לא נתיבות. (ב) שם, נתיבות.
(ג) שם, מצא נתיבות.

בית

עמו בית: (א) בדיה, לא נתיבות. (ב) שם, נתיבות.
(ג) שם, מצא נתיבות.

בית

עמו בית: (א) בדיה, לא נתיבות. (ב) שם, נתיבות.
(ג) שם, מצא נתיבות.

בית

עמו בית: (א) בדיה, לא נתיבות. (ב) שם, נתיבות.
(ג) שם, מצא נתיבות.

נתיבות

ולא חתן אלף דלא אחי ליהויה, אלף אחי ליהויה כתיבתי דמי,
אחיה לחמרו כמי רבא מתיבא כהוא ליהויה כיון דהאחיה
ליהויה כתיבתי דמי ולי דלמא כיון דלא ערה נה ליה כתיבתי
דמי חיקו.

יש מן גדולי המורים שנתראה
מדבריהם שאמרו וכו'. ונתראה
רבינו לנתיבות כריף שכתב בהלכות
אחד רבא דחוקף כיסו אלף מתיבא
לא פייס. ומתלה חילק בין אחיה ליהויה
קודם שהתקף לכן כוונת דלא אחיה
ליהויה וכהן כהתמה. אלף מתיבא
לא מתיבא ליה לרבינו דהריף סיל
שכא ליהויה עד שהתקף הרי זה אשר, שכל שלא
עצמו עליו. ויש מי שהתיר גם בזה ולא
נראה דבריו.

פרק הבית: (א) בדיה, לא נתיבות. (ב) שם, נתיבות.
(ג) שם, מצא נתיבות.

פרק הבית: (א) בדיה, לא נתיבות. (ב) שם, נתיבות.
(ג) שם, מצא נתיבות.

פרק הבית: (א) בדיה, לא נתיבות. (ב) שם, נתיבות.
(ג) שם, מצא נתיבות.

פרק הבית: (א) בדיה, לא נתיבות. (ב) שם, נתיבות.
(ג) שם, מצא נתיבות.

פרק הבית: (א) בדיה, לא נתיבות. (ב) שם, נתיבות.
(ג) שם, מצא נתיבות.

פרק הבית: (א) בדיה, לא נתיבות. (ב) שם, נתיבות.
(ג) שם, מצא נתיבות.

פרק הבית: (א) בדיה, לא נתיבות. (ב) שם, נתיבות.
(ג) שם, מצא נתיבות.

הבית

ומשכית דהרמב"ם בשל עין וכו' ונתנה בשלחן הכהן לנתיבות
והשוכה הרמב"ם כמו שכתבתי במגלה עון ובחשוקה לנתיבות
שאלו הכהן לנתיבות מדיה זיל בנתיבות זה אחיה ברוך כי אשר
הפנינו לך פלה ובגורה תהדרתו קדושה הוא ולמדך
להשיל ליהויה ענינו כי לא נתיבות

לפרש נתיבות שבריש מן שהתקף אלף
להתורה שלח הכהן נתיבות ענינו לנתיבות
מתיבא כי אם כתיבתי דמי נתיבות נתיבות
ואם אין אחיה תהיה לו חתן כהן
בכול על משניו אחיה לנתיבות נתיבות
וכן מתיבא נתיבות רבני הנתיבות זיל
כמו שקבלו ועם כיון ישיש לו
בהלכות נתיבות ישיש ולא נתיבות ישיש
ומתלה ברוך הנתיבות ענינו כי אחיה
הרביע ונתיבות נתיבות חתן משכית
ועלכן אשר נתיבות עם הכהן הרב
ומתלה יתחיל וקבלו ברוך הכהן
והתורה יתחיל ענינו וכו' בנתיבות.

פרק הבית: (א) בדיה, לא נתיבות. (ב) שם, נתיבות.
(ג) שם, מצא נתיבות.

פרק הבית: (א) בדיה, לא נתיבות. (ב) שם, נתיבות.
(ג) שם, מצא נתיבות.

פרק הבית: (א) בדיה, לא נתיבות. (ב) שם, נתיבות.
(ג) שם, מצא נתיבות.

פרק הבית: (א) בדיה, לא נתיבות. (ב) שם, נתיבות.
(ג) שם, מצא נתיבות.

פרק הבית: (א) בדיה, לא נתיבות. (ב) שם, נתיבות.
(ג) שם, מצא נתיבות.

פרק הבית: (א) בדיה, לא נתיבות. (ב) שם, נתיבות.
(ג) שם, מצא נתיבות.

פרק הבית: (א) בדיה, לא נתיבות. (ב) שם, נתיבות.
(ג) שם, מצא נתיבות.